

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

562. PLENARNO ZASEDANJE EVROPSKEGA EKONOMSKO-SOCIALNEGA ODBORA
(INTERACTIO), 7. 7. 2021–8. 7. 2021**Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje**

(COM(2021) 118 final)

(2021/C 374/05)

Poročevalec: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Zaprosilo	Evropska komisija, 21. 4. 2021
Pravna podlaga	člen 304 PDEU
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	15. 6. 2021
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	7. 7. 2021
Plenarno zasedanje št.	562
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	207/0/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Načrt Evropske komisije za digitalni kompas do leta 2030 je nastal v kritičnem trenutku za EU in ves svet. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja to pobudo in cilj uporabe digitalnih tehnologij za izboljšanje življenja državljanov, ustvarjanje več delovnih mest, spodbujanje napredka in povečanje evropske konkurenčnosti. Pandemija je poudarila pomen in možnosti digitalnega razvoja ter potrebo po spremembah in spremenila naš način druženja in dela. EU mora te izzive ustrezno obravnavati. Strategija, načrt s konkretnimi cilji in sistem za merjenje napredka so nujni, da bi uresničili to, kar smo si zadali.

1.2 EESO meni, da morajo digitalne inovacije vedno varovati temeljne pravice ter zagotavljati zdravje, varnost in zasebnost (varstvo osebnih podatkov) vseh. Ključnega pomena je, da državljani razvoj in rast doživljajo kot nekaj pozitivnega za kakovost njihovega življenja. Učinki novih tehnologij, ki so nam v pomoč v našem vsakdanjem življenju, morajo biti pozitivni in pravično porazdeljeni, da bi resnično koristili družbi, pri čemer mora biti pravica do zdravja vedno najpomembnejša in na seznamu temeljnih pravic digitalnega državljanstva.

1.3 EESO poziva, da je treba povrniti zaupanje javnosti in izboljšati kibernetiko varnost in kibernetiko odpornost z „vgrajeno varnostjo“ vzdolž celotne digitalne vrednostne verige, ljudem zagotoviti boljšo izbiro in nadzor nad njihovimi podatki („podatkovna etika“) ter določiti odgovornost posrednikov v boju proti nezakonitim in škodljivim vsebinam.

1.4 Dostop do vseh ključnih evropskih in nacionalnih javnih storitev prek spleta je smotrni cilj. Kljub temu EESO opozarja, da nihče ne sme biti zapostavljen in da je treba podpirati tiste, ki ne morejo imeti takojšnje koristi od digitalizacije. Še vedno obstaja veliko državljanov, ki nimajo znanja in spretnosti niti potrebne strojne in programske opreme, da bi imeli korist od teh možnosti. EESO poziva Komisijo, naj podpre tiste, ki so v procesu prehoda.

1.5 EESO opozarja na potencialno ogromen primanjkljaj pri učenju, ki je lahko posledica neuravnoteženih naložb. Upoštevat je treba učinke digitalne revščine tako otrok kot starejših in posebno pozornost je treba nameniti resničnim tveganjem. Naložbe v infrastrukturo morajo spremljati naložbe v usposabljanje, da se zmanjšajo vrzeli.

1.6 EESO poudarja, da je treba ljudem pomagati pri poklicnem izpopolnjevanju in preusposabljanju. To bi bilo treba doseči z ustvarjanjem enakih možnosti s spodbujanjem javno-zasebnih partnerstev za poklicno izpopolnjevanje in preusposabljanje (sedanje delovne sile in učečih se odraslih) ter s spodbujanjem vseživljenjskega učenja za vse.

1.7 Po mnenju EESO je treba posodobiti izobraževanje za digitalno družbo. Bistveno je, da se digitalizacija izobraževalnih sistemov spodbudi s prilagoditvijo izobraževalnih vsebin digitalni dobi in da se ustvarijo javno-zasebni ekosistemi za izvajanje novih metod izobraževanja, ki so odprte in dostopne, da se vsem zagotovijo enake možnosti.

1.8 Digitalni razvoj s seboj prinaša tveganja goljufij, kršitev zasebnosti in pomanjkanja transparentnosti, kar bi lahko ogrozilo cilje, določene v obravnavanem dokumentu. EESO meni, da je treba ustvariti pogoje za preprečevanje takšnih tveganj in urediti odgovornost na ravni EU.

1.9 EESO poudarja, da je treba razmisliti o strategijah za obravnavo morebitnih izgub delovnih mest zaradi tehnologije. Že v svojih prejšnjih mnenjih je opozoril, da bosta umetna inteligenca in robotika nadomestili in spremenili delovna mesta – nekatera ukinili in ustvarili druga. Vsekakor mora EU zagotoviti, da imajo vsi delavci, ne glede na to, ali so zaposleni, samozaposleni ali navidezno samozaposleni, dostop do socialne zaščite v skladu z evropskimi socialnimi pravicami. Na vseh ravneh je treba spodbujati socialni dialog o teh vprašanjih, prednostna naloga pa mora biti uskladitev obveznosti in pravic s sedanjim digitalnim in platformnim gospodarstvom.

1.10 EESO meni, da mora biti za vključujoč in družbeno odgovoren digitalni prehod ter spopadanje z izgubo delovnih mest, zlasti v obdobju po pandemiji COVID-19, ena od prednostnih nalog evropski sklad, ki bo podprt predvsem z obdavčitvijo največjih tehnoloških podjetij, da bi z ustreznim usposabljanjem, poklicnim izpopolnjevanjem in preusposabljanjem pomagali delavcem, ki zaradi digitalizacije gospodarstva izgubljajo zaposlitev in svoja podjetja.

1.11 EESO poziva k usklajeni politiki, ki učinkovito obravnava izhodišče Evrope in se ujema s tehnološkimi in družbenimi premiki, ki smo jih opazili v zadnjih nekaj letih in ki so se zaradi pandemije še pospešili. Industrijska strategija, vključno s politiko konkurence in posebno sektorsko ureditvijo za varno povezljivost, je bistvenega pomena.

2. Splošne ugotovitve

2.1 EESO podpira načrt Evropske komisije za digitalni kompas do leta 2030 in evropsko pot v digitalno desetletje kot del širšega akcijskega načrta za spodbujanje evropskega gospodarstva in okrevanja družbe.

2.2 Kriza zaradi COVID-19 je pokazala visoko stopnjo odvisnosti od zunanje tehnologije in podatkovnih procesov, na kar je treba učinkovito in hitro odgovoriti. Prednosti Evrope na teh področjih je treba bolj izkoristiti in evropske državljanke bolj vključiti v to.

2.3 EESO poudarja, da pri tem nikogar ne smemo zapostaviti. Digitalna nepismenost v Evropi je še vedno visoka – po podatkih Komisije znaša 35 %, zato je treba odgovoriti na pomanjkanje dostopa do digitalnih virov. Zagotoviti je treba možnost stika z ljudmi v gospodarskih in upravnih odnosih. Ravno tako je treba zagotoviti, da prednosti digitalizacije ne bodo na voljo le nekaterim. Od digitalnega desetletja morajo imeti korist vsi.

2.4 Evropska podjetja, zlasti mala in srednja, je treba podpreti pri njihovih prizadevanjih za digitalizacijo in jim omogočiti, da konkurirajo na svetovni ravni. Kadar ima EU v lasti računalniške vire, kot so računalniki s kvantnim pospeševanjem, ali jih financira, mora biti dostop do njih pravično porazdeljen na podlagi objektivnih meril.

2.5 Kljub temu ambicije in javna sredstva sama po sebi ne bodo prinesla želenih rezultatov. Potrebujemo tudi usklajeno politiko, ki učinkovito obravnava izhodišče Evrope in se ujema s tehnološkimi in družbenimi premiki, ki smo jih opazili v zadnjih nekaj letih in ki so se zaradi pandemije še pospešili. Industrijska strategija, vključno s politiko konkurence in posebno sektorsko ureditvijo za varno povezljivost, je bistvenega pomena.

2.6 EESO pozdravlja vizijo razvoja digitalnega izobraževalnega in inovacijskega ekosistema ter poudarja, da se je treba za doseg tega cilja opreti na vrhunske evropske znanstvene in akademske ustanove.

2.7 Treba je okrepiti obstoječe javno in zasebno sodelovanje in ustvariti več sinergij za zagotovitev novega digitalnega dogovora, ki temelji na modelu upravljanja, v katerem so združeni socialni, okoljski in gospodarski vidiki, da bi dosegli dolgoročno trajnost, pravičen in vključujoč digitalni prehod.

2.8 EESO poudarja, da je treba razmisliti o strategijah za obravnavo morebitnih izgub delovnih mest zaradi tehnologije. Že v svojih prejšnjih mnenjih⁽¹⁾ je opozoril, da bosta umetna inteligenca in robotika nadomestili in spremenili delovna mesta – nekatera ukinili in ustvarili druga. Vsekakor mora EU zagotoviti, da imajo vsi delavci, ne glede na to, ali so zaposleni, samozaposleni ali navidezno samozaposleni, dostop do socialne zaščite v skladu z evropskimi socialnimi pravicami. Na vseh ravneh je treba spodbujati socialni dialog o teh vprašanjih. Sprejeti in usklajevati bi bilo treba ukrepe za podporo osebam, ki so postale tehnološki višek, po možnosti s sredstvi iz davka EU na podjetja, ki imajo največji dobiček v digitalnem gospodarstvu.

2.9 Ne smemo zanemariti vloge tveganega kapitala, borz in zasebnih naložb na splošno. Tehnološki razvoj v Evropi bodo usmerjala zasebna podjetja, EU pa bo lahko tekmovala na svetovni ravni le, če bo še naprej omogočala tovrstne naložbe. Pri vsem tem pa je treba ustrezno upoštevati socialne standarde.

2.10 Ambiciozni cilji glede povezljivosti bi morali iti z roko v roki z zavezo k bolj ugodnemu regulativnemu okviru, ki bi podpiral zasebne naložbe v omrežno infrastrukturo. Ključnega pomena bo uskladitev industrijske strategije EU in vizije vodilne vloge Evrope na področju digitalne povezljivosti s politiko konkurence in regulativno prakso za telekomunikacijski sektor.

2.11 Načrt za digitalno desetletje določa načrte za razvoj evropske lastne infrastrukture in zmogljivosti v oblaku, da bi preprečili prenos podatkov, ustvarjenih v Evropi, v tujino, kjer je trenutno shranjenih več kot 90 % evropskih podatkov. Evropa ne sme biti naivna in se mora še naprej boriti za večjo neodvisnost in za hranjenje podatkov svojih državljanov, zlasti občutljivih, znotraj svojih meja. V zvezi s tem je cilj načrta za digitalno desetletje, tj. 10 000 izredno varnih in podnebno nevtrálnih robnih vozlišč in vozlišč v oblaku, korak v pravo smer. Projekt GAIA X je treba pospešiti, da bo čim prej operativen.

2.12 EESO podpira zamisel o spodbujanju evropskega tehnološkega sektorja, da bi zmanjšali odvisnost od ameriških in kitajskih tehnoloških velikanov in nadoknadili zaostanek na področjih, kot so uvajanje 5G, izdelava čipov in ravnanje s podatki, vendar svari pred pristopom protekcionističnega podatkovnega gospodarstva v Evropi. Spodbujati bi bilo treba mednarodna partnerstva in sodelovanje.

2.13 Da bi dosegli te cilje, bi bilo treba do leta 2030 na zadevnih področjih zaposliti 20 milijonov tehnoloških strokovnjakov (trenutno jih je 7,8 milijona). Leta 2019 je bilo od 7,8 milijona delavcev na področju IKT le 18 % žensk. Raznolikost v digitalnih sektorjih je bistvena in bo pripomogla k oblikovanju vizije sveta in njegovih izzivov, med drugim k zmanjšanju tveganj pristranskosti. Pozorno je treba spremljati cilj doseganja bolj uravnotežene zastopanosti spolov in spodbujati dostop žensk do naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Socialni dialog je treba spodbujati na vseh ravneh (znotraj podjetja in industrije ter na nacionalni ravni), saj lahko prispeva k temu cilju. V državah članicah bi bilo

⁽¹⁾ UL C 440, 6.12.2018, str. 1.

treba spodbujati učinkovite kampanje, začeni z osnovnimi šolami, da bi dekleta spodbudili k izbiri znanstvenih in tehnoloških ved. Digitalni razkorak je velik izziv. Na številnih podeželskih območjih ni na voljo še niti 3G. Evropa in države članice bi morale zagotoviti spodbude za naložbe v podeželska območja, da nihče ne bo zapostavljen.

2.14 Te naložbe bi lahko spodbujale teritorialno kohezijo in regionalni razvoj ter ljudem, če tako želijo, omogočile, da živijo bolj izpolnjujoče življenje zunaj velikih mestnih središč (v t. i. pametnih vaseh, navedenih v sporočilu, ki je predmet tega mnenja). Delo na daljavo je treba razvijati s socialnim dialogom in kolektivnimi pogajanjmi na vseh ravneh, da se zaščitita zdravje in dobrobit delavcev.

2.15 EESO spodbuja Evropsko komisijo, naj oblikuje spodbude, da bi se ljudje preselili ven iz velikih mest, s čimer bi se spodbudil gospodarski in socialni razvoj podeželskih območij. To je mogoče doseči le, če se vzpostavi ustrezna infrastruktura, zlasti na področju telekomunikacij in prometa.

2.16 V naslednjem desetletju se je treba soočiti z velikimi okoljskimi izzivi in pri vseh ukrepih, sprejetih v zvezi s tem, bi bilo treba upoštevati tudi okoljski vidik. Poleg tega bi bilo treba digitalni kompas uporabiti kot dodatno orodje za doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora in zmanjšanje vplivov na okolje.

2.17 Poleg tega morajo biti digitalne tehnologije transparentne, vključujoče, nediskriminatorne, poštene in nepristranske. Javne storitve postajajo vse bolj digitalne, zato je to še toliko bolj pomembno. Po podatkih Komisije ima 65 % evropskih državljanov osnovna digitalna znanja in spretnosti. Cilj je doseči 80 % do leta 2030. Vključevanje in podpiranje preostalih 20 % oseb (približno 90 milijonov državljanov v EU) je ključnega pomena za zmanjšanje revščine in izključenosti. Te osebe so običajno najrevnejše, najstarejše ali pa živijo na podeželju. Njihova ranljivost pri uporabi javnih in zasebnih storitev, ki postajajo vse bolj digitalizirane, pa bi se lahko še bolj povečala. EESO poudarja, da je treba zagotoviti možnost stika z ljudmi v gospodarskih in upravnih odnosih.

2.18 EESO v celoti podpira cilj, da bi bile vse ključne evropske javne storitve na voljo na spletu, zdravstvene kartoteke evropskih državljanov pa bi morale biti popolnoma digitalne, saj se pričakuje, da bo digitalno identiteto uporabljalo 80 % državljanov. Za to pa bodo potrebna tudi usklajena prizadevanja in politična volja vseh držav članic. EESO poziva k vključitvi organizacij civilne družbe, da bi dosegli ta cilj. Osnovne digitalne javne storitve bi morale biti načeloma brezplačne. Digitalizacija javnih storitev pa nikakor ne sme povzročiti večjih finančnih ovir za uporabnike.

3. Posebne ugotovitve

3.1 Zaradi vse večje digitalizacije življenja je treba posebno pozornost nameniti kibernetiki varnosti in dovednosti za goljufije, državljane pa je treba v zvezi s tem nujno izobraževati. Regulacija nosljive tehnologije je še posebej zaskrbljujoča in bi ji bilo treba nameniti posebno pozornost.

3.2 Evropska zakonodaja v zvezi z digitalnim gospodarstvom se hitro razvija. Državljanom in podjetjem je treba seznanjati z njihovimi pravicami in dolžnostmi na digitalnem področju. Nenehno si je treba prizadevati za konsolidacijo zakonodajnih pobud ter za lažje razumevanje in spoštovanje zakonodaje pri državljanih in podjetjih.

3.3 EESO pozdravlja redno spremljanje ciljev in sistem upravljanja, ki je predstavljen v tem sporočilu; večdržavni projekti so bistvenega pomena za uresničitev načrtane vizije.

3.4 EESO predlaga pripravo študij primerov v nekaterih sektorjih v državah članicah in tretjih državah za sprejetje in spodbujanje najboljših praks na evropski ravni. Spodbujati bi bilo treba regulativne peskovnike, ki zagotavljajo varen prostor za preskušanje novih poslovnih modelov in idej. Ambiciozno digitalno gospodarstvo mora vzpostaviti prilagodljiva in testna področja brez strogih mej.

4. Digitalno usposobljeno prebivalstvo in visoko kvalificirani strokovnjaki na digitalnem področju

4.1 EESO podpira cilj 20 milijonov zaposlenih strokovnjakov za IKT in konvergence med ženskami in moškimi^(?) (izhodišče za leto 2019: 7,8 milijona). Za to bodo seveda potrebne naložbe v ustrezne izobraževalne sisteme, ki lahko podprejo ta cilj.

4.2 Digitalizacija storitev svobodnih poklicev, ki so tesno povezane z javnim interesom, kot so zdravje, varnost, zakonodaja in življenjski standard, močno vpliva na družbo in zahteva nove poklicne in etične pristope⁽³⁾. Uspeh digitalizacije pa je odvisen tako od visoko usposobljenih strokovnjakov kot od digitalnih spretnosti in razumevanja uporabnikov, pacientov, strank in potrošnikov.

4.3 EESO poudarja vse večjo potrebo po poklicnem izpopolnjevanju in preusposabljanju ljudi ter spodbujanju vseživljenjskega učenja za vse.

4.4 Pandemija je spodbudila učenje na daljavo. Hkrati pa je postalo jasno, da je to povezano z velikim tveganjem primanjkljaja v pridobivanju znanja za otroke iz nižjih družbenih razredov. Pri uresničevanju akcijskega načrta za digitalne cilje do leta 2030 je treba posebno pozornost nameniti digitalni revščini.

5. Globalna vloga EU v digitalnem desetletju in enaki konkurenčni pogoji za MSP

5.1 Malim in srednjim podjetjem je treba nujno pomagati pri digitalizaciji z različnimi pristopi, poudariti pa je treba tudi, da so vir inovacij na področju digitalnih tehnologij.

5.2 Razvoj programske opreme je hitro rastoč podsektor v digitalnem procesu. Posebno pozornost je treba nameniti podpori inovativnim MSP. EESO podpira finančne mehanizme, ki lahko zagotovijo ustrezno podporo MSP, da se zagotovi nemoten prehod. Hkrati je treba zagotoviti kontinuiteto, tj. posodobitve na novejša različice, da uporabnikom ni treba nenehno vlagati v nove programe.

5.3 Kapital potrebujejo vsa podjetja, ne glede na to, ali so MSP, zagonska podjetja ali podjetja v razširitveni fazi. Cilji, določeni v dokumentu, poudarjajo nujnost vzpostavitve unije kapitalskih trgov, ki upošteva tržne rešitve in zmanjšuje odvisnost od bančnega financiranja in vnaprejšnje podpore, kar daje prednost prenosu prihrankov med različnimi državami članicami v iskanju najboljšega donosa, ter potrebo po odpravi davčnih olajšav za financiranje dolga. Inovativna podjetja potrebujejo lastniški kapital in obdavčitev, ki podjetnikov ne kaznuje preveč z mejnimi davčnimi stopnjami za njihove kapitalske dobičke.

6. Tveganja in zaščitni ukrepi

6.1 Prednostna naloga tega načrta mora biti tudi potreba po varnosti, predvidljivosti ter fizičnem in duševnem zdravju. Povečati je treba ozaveščenost ljudi o varnosti, pa tudi o tehnologiji, da bo mogoče izboljšati kakovost življenja in delovnih mest. V skladu s tem načelom EESO meni, da bi morala Evropska komisija izkoristiti priložnost, ki jo ponuja načrtovano letno spremljanje, da preveri, kaj evropski državljani menijo o spoštovanju svojih pravic in vrednot, s tem pa poskrbi za ustrezno varstvo pravice do zdravja.

6.2 EESO podobno priporoča, naj EU oblikuje posebno strategijo za spremljanje vsega elektromagnetnega onesnaževanja, ki ga povzročajo različne trenutno razpoložljive tehnologije, in z njo pospremi to novo industrijsko revolucijo. Elektromagnetne učinke bi nato lahko spremljali po vsej Evropi in na tej podlagi pripravili strokovno literaturo o tem vprašanju, da bo mogoče poskrbeti za zdravstveno stanje ljudi, ko bo končno na voljo evropski elektronski zdravstveni zapis in bo podatke možno navzkrižno primerjati. Tovrstno spremljanje bi moralo potekati v vseh državah članicah, ugotovitve pa bi se morale stekati v enotno evropsko bazo podatkov. Za izboljšanje zaupanja ljudi bi bila potrebna evropska politika na tem področju.

^(?) Kazalnik DESI 2b1. Delež žensk med zaposlenimi strokovnjaki za IKT znaša trenutno samo 18 %.

⁽³⁾ UL C 286, 16.7.2021, str. 8.

6.3 Digitalne tehnologije bi morale služiti evropskim državljanom, ki nikoli ne bi smeli biti obravnavani kot predmet ali zgolj vir podatkov. Upoštevati bi bilo treba obstoječe etične in tehnične smernice, kot so etične smernice za zaupanja vredno umetno inteligenco, ki jih je pripravila strokovna skupina na visoki ravni za umetno inteligenco.

6.4 EESO priporoča, da se glede na tveganja, ki jih predstavlja obdelava podatkov, sprejmejo ukrepi za zagotovitev, da se hranijo samo podatki, ki jih podjetje dejansko potrebuje, in da se ti podatki hranijo le toliko časa, kolikor je potrebno. Hkrati so inovacije, ki temeljijo na podatkih, ključni dejavnik konkurenčnosti v digitalnem okolju, zato bi si morali javni organi prizadevati za medsektorski regulativni okvir za izmenjavo podatkov, da bi omogočili izmenjavo podatkov, osredotočeno na uporabnika. Veljavni okvir mora spodbujati dostop do podatkov in biti osredotočen na interoperabilnost.

6.5 V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) je 20 % namenjenih digitalni povezljivosti, 37 % pa zelenemu prehodu. Za to sta potrebna ambiciozna in usklajena vizija za evropsko telekomunikacijsko industrijo, zavezanost ugodnejšemu regulativnemu okviru, ki podpira zasebne naložbe v omrežno infrastrukturo, ter razvoj suverenih integriranih telekomunikacijskih storitev s tehnologijami v oblaku, na robu, za podatke in umetno inteligenco.

6.6 EESO meni, da je treba digitalni prehod uskladiti s prehodom na okolju prijaznejše gospodarstvo in upoštevati vpliv na okolje. Uporaba virov (vključno z redkimi viri) in s tem povezana poraba energije morata biti razumni. Na evropski ravni bi bilo treba zahtevati transparentnost ogljičnega odtisa storitev v oblaku, da bi lahko vse organizacije izračunale svoj digitalni ogljični odtis in pripravile načrte za njegovo zmanjšanje.

6.7 EESO poudarja, da je treba slediti hitremu razvoju tehnologije in poslovnih modelov ter si prizadevati za odpravo regulativnih vrzeli, zlasti tistih, ki bi lahko škodile potrošnikom in najbolj ranljivim državljanom.

V Bruslju, 7. julija 2021

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG
